

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
خَلَقَ الْمَوْتَئِدَ وَالنَّجْمَ
وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالْجِبَالَ
وَالرَّيْحَ وَالْمَاءَ الْحَلِيمَ
وَالْأَنْبِيَاءَ وَالْمُرْسَلِينَ
وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
خَلَقَ الْمَوْتَئِدَ وَالنَّجْمَ
وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالْجِبَالَ
وَالرَّيْحَ وَالْمَاءَ الْحَلِيمَ
وَالْأَنْبِيَاءَ وَالْمُرْسَلِينَ

گروه آموزشی عصر

احمد مرادی قم 1397

www.mv-class.ir

درس ۲

مدیریت شهر و روستا



Ahmad.moradi2403@gmail.com

<https://t.me/Geomoradi>

احمد مرادی - قم ۱۳۹۷
احمد مرادی - قم ۱۳۹۷

شماره کارت ۶۲۷۳۸۱۱۱۶۰۵۰۱۹۳

اهمیت شهرها و روستاها را بنویسید؟

محل سکونت، کار و فعالیت اقتصادی، روابط اجتماعی و به طور کلی محل زندگی جوامع انسانی هستند.

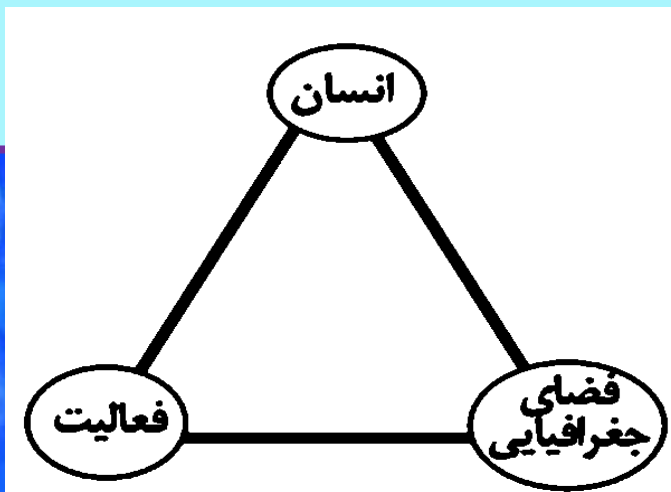
مهم ترین مسائل و مشکلات شهرها و روستاها در دوره معاصر را بنویسید؟

الف- افزایش شهرنشینی و رشد و توسعه شهرها و تمرکز زیاد جمعیت در آنها
ب- کاهش تدریجی روستانشینی و مهاجرت نیروی کار کشاورزی از روستاها به شهرها
مدیریت صحیح و کارآمد شهرها و روستاها به برنامه ریزی نیاز دارد.

آمایش سرزمین را تعریف کنید؟

سامان دادن و نظم بخشیدن به فضاهای جغرافیایی و توزیع متوازن، متعادل و منطقی جمعیت، فعالیت ها و تجهیزات و امکانات در سطح سرزمین.

آمایش سرزمین، تنظیم رابطه انسان، فضای جغرافیایی و فعالیت است



ویژگی های عمده برنامه آمایش سرزمین را بنویسید ؟

توجه به ظرفیت ها و توانمندی های همه مناطق و استان های کشور: ظرفیت ها و تاثیر هر منطقه در پیشرفت و توسعه عمومی کشور شناسایی می شود و سپس با آن، برنامه ریزی صورت می گیرد. برای مثال، اینکه در کدام مناطق کشور باید بخش کشاورزی توسعه یابد یا کدام مناطق برای گسترش بازارها و مراکز تجاری مناسب اند. توجه به همه ابعاد توسعه: به همه جنبه های اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی، دفاعی و محیطی کشور به طور هماهنگ توجه می شود.

توجه به عدالت در توسعه: (ص ۲۲) بین مناطق کشور از نظر دسترسی به منابع و امکانات تعادل برقرار می شود و به منظور تحقق عدالت اجتماعی، با توسعه نامساوی و تمرکز ثروت و سرمایه در برخی مناطق و فقر و محرومیت در مناطق دیگر مقابله می گردد.

توزیع متوازن جمعیت: از تمرکز و انبوهی جمعیت در یک یا چند مادرشهر و مهاجرت بی رویه از روستاها و شهرهای کوچک به شهرهای بزرگ پیشگیری می شود.

توجه به نیازهای حال و آینده: در برنامه ریزی های عمرانی مانند احداث صنایع، مراکز درمانی، دانشگاه ها و جاده ها نیازهای جمعیتی حال و آینده مناطق مختلف کشور در نظر گرفته می شود.

توجه به حفظ محیط زیست: برای بهره مندی منطقی و خردمندانه از منابع و حفاظت از محیط زیست تأکید و به آنها توجه می شود.

فعالیت
به طور گروهی برای همایشی که با موضوع
آمایش سرزمین برگزار می شود، پوستری
طراحی کنید و برداشت خود را از مفهوم آمایش
سرزمین در این پوستر نمایش دهید.

همایش آمایش سرزمین

زیر بنیادی برنامه ریزی توسعه



جامعه‌شناسان مشاور ایران

زمان: ۲۹ و ۳۰ خردادماه ۱۳۹۷ از ساعت ۹ تا ۱۲

مکان: جامعه‌شناسان مشاور ایران

آدرس: تهران، خیابان حسن و شمس، پلاک ۱۳۰

تلفن: ۰۲۱-۸۸۸۸۸۸۸۸

www.socsci.ir



احمد مرادی - قم - 1397

www.mv-dars.ir

بیشتر بدانیم

سلسله مراتب برنامه ریزی توسعه فضایی در ایران در کشور ما، سلسله مراتب برنامه ریزی فضایی جغرافیایی به این شرح است :

الف) در راس هرم، طرح جامع سرزمین و بعد از آن طرح کالبدی ملی و منطقه ای که حد وسط بین برنامه کلان ملی با سطوح پایین تر است قرار می گیرد. در این برنامه به ترتیب اصول و خط مشی های بخش های اقتصادی کشور شناسایی می شود و ارزیابی محیطی، اقتصادی، اجتماعی، در سطح منطقه انجام می گیرد. (آمایش ملی و منطقه ای).

ب) در سطح میانی طرح جامع شهرستان (ناحیه ای) و طرح های مجموعه شهری (شهر های بزرگ و ناحیه مادر شهری) وجود دارد.

ج) پایین ترین سطح برنامه ریزی مربوط به طرح جامع و تفصیلی شهرها و طرح های هادی شهری (برای شهرهای فاقد طرح جامع و معمولا کمتر از ۲۵ هزار نفر) و طرح های هادی روستایی است.

امروزه هدف اصلی مدیران و برنامه ریزان شهری چیست؟

تحقق «شهر پایدار»

شهر پایدار را تعریف کنید؟

شهری است که به گونه ای طراحی شده که در آن نیازهای اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی ساکنان آنها به طور مناسب و عادلانه برآورده می شود بدون آنکه منافع نسل های آینده به خطر بیفتد و شهر و فعالیت های شهری کم ترین آثار منفی و نامطلوب را بر محیط زیست دارد. البته باید گفت که پایداری شهر حد و حصر و نقطه انتهایی ندارد. مدیران و برنامه ریزان شهرها تلاش می کنند که به درجاتی از پایداری دست یابند. (ص ۲۳)

سه رکن مورد توجه در برنامه ریزی های شهری شهر پایدار کدامند؟

***اجتماعی - فرهنگی**

***اقتصادی**

***محیط زیست**



اشتغال شهری

چند مسئله و مشکل مهم شهرها، به ویژه شهرهای بزرگ، کدامند؟

اشتغال شهری – مسکن و امنیت شهری و آسیب های اجتماعی

علل وجود مشکلات مربوط به اشتغال در شهرهای بزرگ را بنویسید؟

افزایش طبیعی جمعیت شهری و مهاجرت نیروی کار به شهرها

علل مشغول به کار شدن مهاجران در مشاغلی مانند کارگر موقتی و روزمزد چیست؟

عمدتاً کارگر ساده و فاقد مهارت و تخصص هستند – فرصت های شغلی در شهر محدود است

دو بخش اصلی اقتصاد شهرهای بزرگ را نام ببرید؟ بخش رسمی و بخش غیررسمی

مهم ترین فعالیت های بخش غیررسمی اقتصاد شهرهای بزرگ را بنویسید؟ فروشندگان دوره گرد

و دستفروش ها، دلالان، زباله جمع کن ها، نوازندگان دوره گرد و کودکان کار

در برنامه ریزی و اداره شهر باید به ایجاد فرصت های شغلی وسر و سامان بخشیدن به مشاغل بخش غیررسمی توجه کرد.

مهم ترین راهکارها برای سامان بخشیدن به مشاغل غیررسمی در شهرهای بزرگ را بنویسید؟

حمایت از کار آفرینان و ایجاد غرفه هایی با اجاره ارزان برای فروشندگان دوره گرد و توسعه

امکانات گردشگری برای جذب گردشگر و ایجاد شغل است.

در کدام شهرها، مسکن کافی و مناسب وجود ندارد؟

شهر های که با تمرکز زیاد جمعیت یا مهاجرت گسترده روبه رو هستند.

چرا فقیران شهری پول کافی برای اجاره یا خرید مسکن ندارند؟

به علت اختلاف طبقاتی شدید، رعایت نشدن عدالت اجتماعی در توزیع درآمدها و بی توجهی حکومت ها به حمایت های تأمین اجتماعی

مهم ترین پدیده های ناشی از مشکل مسکن در شهرهای بزرگ را بنویسید؟

الف - افراد بی خانمان (کارتن خواب ها و گور خواب ها)

ب - اسکان غیررسمی یا غیرقانونی

در برخی از شهر های بزرگ جهان، شمار افراد بی خانمان (کارتن خواب) که در کنار خیابان ها یا روی نیمکت پارک ها می خوابند، رو به افزایش است.

نمونه هایی از اسکان غیررسمی در حاشیه شهرهای بزرگ را نام ببرید؟

حاشیه نشینی و زاغه نشینی

علل پیدایش پدیده حاشیه نشینی در شهرهای بزرگ را بنویسید؟

وقتی مهاجران فقیر به شهرها وارد می شوند با توجه به گران بودن قیمت زمین و خانه در شهر به ساخت غیرقانونی مسکن موقتی در حاشیه و اطراف شهر می پردازند.

زاغه نشینی چیست؟

نوعی اسکان غیررسمی است که علاوه بر حاشیه شهر ممکن است در نقاط مختلف شهر به وجود بیاید. برای مثال در شهر مانیل در کشور فیلیپین زاغه ها در بخش های مختلف شهر پراکنده شده اند.

ویژگی های زاغه نشینی کدامند؟

در ساخت زاغه ها معمولا از مواد ارزان قیمت مانند ضایعات آهن و حلبی، اتاقک انواع خودرو و چوب و مقوا استفاده می شود. زاغه ها بسیار کثیف اند و امکانات بهداشتی و فاضلاب ندارند. در نواحی حاشیه نشین و زاغه نشین، میزان جرائم و بزهکاری و انحرافات اجتماعی زیاد است.

بیشتر بدانیم بر مبنای آمار بانک جهانی، در سال ۲۰۱۴ میلادی کشورهای نیجریه، چاد، آنگولا، بولیوی، اکوادور، افغانستان، بنگلادش، کامبوج و فیلیپین بالاترین درصد زاغه نشینی را در شهرهای جهان داشته اند. همچنین در برخی شهرها، مانند کلکته هند، هزاران نفر که شب هنگام جایی برای خواب و استراحت ندارند، در خیابان ها و ایستگاه های قطار و محوطه ساختمان های عمومی می خوابند.



درس

وزشی عم

1397مردادی-قم

www.mv-gars.ir

**در برخی کشور ها حکومت مرکزی یا حکمرانی محلی (مدیریت شهری) برای تأمین مسکن گروه های فقیر شهری و مهاجران، کدام طرح ها را اجرا می کنند؟
ساخت مسکن ارزان قیمت، اعطای وام مسکن و نظایر آنها**

فعالیت (ص ۲۵)

درباره یک نمونه پدیده حاشیه نشینی در شهرهای ایران یا جهان تحقیق کنید و موقعیت جغرافیایی ناحیه حاشیه نشین، نوع مهاجران و شرایط زندگی آنها را به کلاس گزارش دهید.



مسکن ارزان قیمت، مسکن مهر، پردیس ایران

امنیت شهری و آسیب های اجتماعی

کدام عوامل منجر به فقر شهری می شود؟

درآمد کم، بیکاری و مسکن نامناسب و حاشیه نشینی

بین فقر و جرم و بزهکاری ارتباط زیادی وجود دارد. در نواحی حاشیه نشین و حومه های فقیرنشین شهرها، انحرافات و کجروی های اجتماعی، سرقت و خشونت، اعتیاد، طلاق و... گسترش می یابد.

مهم ترین انحرافات اجتماعی در شهرهای بزرگ را نام ببرید؟

سرقت و خشونت، اعتیاد، طلاق و وندالیسم شهری

وندالیسم شهری چیست؟

خسارت وارد کردن به اموال عمومی، بناها و آثار فرهنگی توسط شهروندان

به طور کلی، فضاهای شهری می توانند در پیشگیری از وقوع جرم یا جرم خیزی نقش داشته باشند.

کدام فضاهای شهری می توانند در وقوع جرم یا جرم خیزی نقش داشته باشند؟

زاغه ها، ساختمان های متروکه، برخی محله های قدیمی و فرسوده و مناطقی که در شب نور کافی

ندارند، جرم خیز و فاقد امنیت اند.

چگونه مدیران شهری می توانند در پیشگیری از وقوع جرم یا جرم خیزی نقش داشته باشند؟
افزایش نظارت و نصب دوربین های مدار بسته در نقاط مختلف شهر، بهبود روشنایی معابر و بازسازی محله های فرسوده و مخروبه

راه های مقابله با آسیب های اجتماعی در شهر ها و تأمین امنیت چیست؟

باید علل و ریشه های آسیب ها مانند فقر و بیکاری شناسایی شود و از بین برود.

مدیران شهری با آموزش عمومی و برگزاری کارگاه های آموزشی برای شهروندان می توانند در این زمینه مفید واقع شوند.

محیط زیست شهری (ص ۲۶)

مهم ترین پیامدهای توسعه بی رویه شهرنشینی بر محیط زیست کدامند؟

شهرنشینی با افزایش فشار بر منابع، مصرف انرژی و آلودگی آب و خاک و هوا همراه است.

یکی از ارکان مهم پایداری شهری و شهر سالم در زمینه محیط زیست شهری چیست؟

به حداقل رساندن آلودگی و تخریب محیط زیست



MEHR NEWSAGENCY



احمدمرادی-قم 1397



مهم ترین اقدامات انجام شده در برخی از شهرهای جهان در جهت حفظ محیط زیست را بنویسید؟
اقدامات مثبت و ارزنده ای در زمینه مدیریت پسماند، الگوهای مصرف آب و برق، دفع فاضلاب، کاهش آلودگی هوا

بیشتر بدانیم

شهر ووبان یک شهر پایدار و سازگار با محیط زیست:
از دهه ۱۹۹۰ حوزه شهری «ووبان» در ۴ کیلومتری جنوب مرکز شهر فرایبورگ یک نمونه و مدل شهر پایدار و سازگار با محیط زیست و برای ۵۰۰۰ نفر سکنه طراحی شده است.
همه خانه ها در این حوزه شهری حداقل مصرف انرژی را دارند و اغلب آنها از انرژی خورشیدی استفاده می کنند. حمل و نقل در داخل حوزه با دوچرخه یا پیاده انجام می شود و مردم برای رفتن به فرایبورگ از تراموا استفاده می کنند. مسیرها طوری طراحی شده اند که همه بتوانند پیاده خود را به ایستگاه تراموا برسانند. بیشتر ساکنان این شهر خودروی شخصی ندارند و بیشتر فضاهای توقفگاه (پارکینگ) ندارد. افرادی که تمایل به داشتن خودرو دارند، باید در حومه مکانی را در توقفگاه طبقاتی خریداری کنند.



شهر ووبان

فروشگاه مواد غذایی طبیعی

Green City Hotel Vauban

سوپرمارکت

باشگاه کماک به سالمندان

Google

100 متر

تصاویر © 2018 Google، داده‌های نقشه © 2018 Google، GeoBasis-DE/BKG (© 2009)

www.mv-dars.ir

تجهیزات و خدمات عمومی (ص ۲۷)

در برنامه ریزی شهری، تجهیزات و تسهیلات شهری و همچنین خدمات عمومی مورد مطالعه قرار می گیرد و نسبت آنها با تعداد جمعیت ساکن در شهر سنجیده می شود تا نیازها مشخص و کمبودها بر طرف گردد.

یکی از پدیده های ناشی از نظام اقتصادی سرمایه داری، **نابرابری فضایی** است.
منظور از نابرابری فضایی در شهرها چیست؟

در بیشتر شهرها امکانات و خدمات شهری به طور عادلانه و متوازن توزیع نشده اند و بین مناطق برخوردار و مرفه و مناطق محروم تفاوت های چشمگیری از نظر فضای جغرافیایی مشاهده می شود. برنامه ریزی و مدیریت شهری باید برای رفع این نابرابری ها چاره اندیشی و اقدام کند.

فعالیت

با مراجعه به پایگاه اینترنتی یا تماس تلفنی با روابط عمومی شهرداری محل زندگی خود از برنامه ها و کارگاههای آموزشی آگاه شوید و برنامه ها را اطلاع رسانی کنید.

زیباسازی و مبلمان شهری

علل توجه به زیباسازی شهر در طراحی و مدیریت شهری را بنویسید؟

شهر موجودی زنده و فعال و انسان موجودی زیبا پسند است. از همین رو، در طراحی و مدیریت شهری، زیبایی شهر و فضاهای مختلف آن به طوری که انسان در آن احساس آرامش و تعلق خاطر کند، اهمیت زیادی دارد. به علاوه، معماری و طراحی شهر بازتاب فرهنگ و هویت شهروندان است.

منظور از مبلمان شهری چیست؟

مفهومی گسترده است و مجموعه وسیعی از اشیا و وسایل، دستگاه ها و نمادها و عناصری که است در خیابان ها یا فضاهای شهری برای استفاده عموم نصب می شود.

چند مورد از اجزای مبلمان شهری را نام ببرید؟

نیمکت ها، سطل های زباله، مجسمه ها و نمادهای میدان ها، نرده ها و حفاظ ها، تزییناتی چون آب نماها، پرچم ها و گلدان ها، طراحی فضای سبز جدول ها و پارک ها، نورپردازی و روشنایی معابر، تابلوهای آگهی، علائم راهنمایی و رانندگی، طراحی، جدول بندی و کف پوش پیاده روها و ...

بوستان و فضای سبز

موزه

گورستان

محیط زیست شهری

ایستگاه اتوبوس

آب و فاضلاب

کلیسا

آتش نشانی

گورستان

پلها

دفع زباله

برق و گاز

سینما و تئاتر

بیمارستان و درمانگاه

فرودگاه

مراکز خرید

پست و تلفن

مساجد

عوامل موثر در طراحی مبلمان شهری به عقیده صاحب نظران را بنویسید؟
 باید فرهنگ و هنر بومی و ملی تقویت گردد. همچنین، به نیاز های افراد ویژه مانند معلولان و جانبازان و سالخوردهگان توجه شود؛ مانند طراحی خط بساوايي* مخصوص عبور نابینایان و رمپ عبور ویلچر در ساختمان های عمومی و پارک ها.

انواع مبلمان شهری



نیمکت و صفحه خورشیدی تأمین کننده نیروی برق
 پیاده‌رو - ژاپن



خط بساوايي برای عبور نابینایان در پیاده رو،
 ایران - مشهد



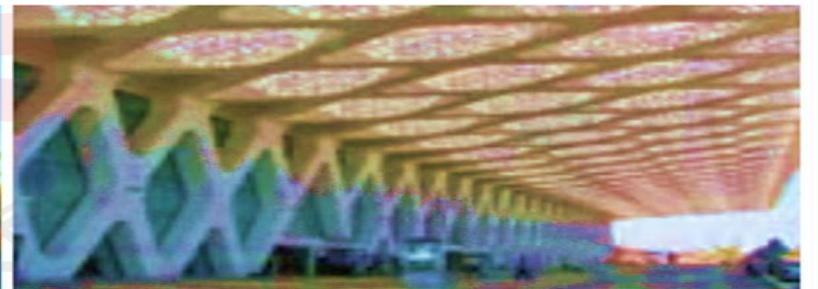
آب نما، ایران - تهران



مبلمان شهری، ایران - خرمشهر



میدان ساعت، ایران - ساری



ترکیب معماری مدرن و اسلامی فرودگاهی در مراکش

شهر هوشمند به چه شهری گفته می شود؟

در آن برای امور مختلف مانند حمل و نقل، مصرف انرژی، مدیریت ترافیک، مدیریت پسماند از فن آوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) استفاده می شود. در شهر های هوشمند انواع حسگر (سنسور)ها اطلاعات را درسامانه های مختلف جمع آوری و پردازش می کنند.

انواع حسگرهای (سنسور) جمع آوری و پردازش اطلاعات در سامانه های مختلف در شهرهای هوشمند را بنویسید؟

الف- ساختمان های شهر را با حسگرهایی مجهز کرد که آتش سوزی، سرقت و حتی لزوم تعمیر و بازسازی برخی اجزای آنها را به مراکز مربوطه اعلام کنند.

ب- در نواحی شلوغ شهر حسگرها می توانند تصادفات یا جرائم خیابانی را به پلیس و اورژانس اطلاع دهند.

پ- با هوشمندسازی مدیریت ترافیک می توان به راننده های خودروها برای پر هیز از ورود به خیابان های پر ترافیک یا پیدا کردن پارکینگ خالی و نظایر آن اطلاع رسانی کرد.

ت- با استفاده از حس گرها می توان آلودگی هوا را در نقاط مختلف شهر سنجید و هشدار داد

ث- همچنین نور و میزان روشنایی معابر را در زمان های معین و با توجه به رفت و آمدها کم و زیاد کرد که علاوه بر صرفه جویی در مصرف انرژی به تأمین امنیت کمک می کند.

ویژگی های شهر هوشمند را بنویسید؟ (ص ۲۸)

شهروندان از طریق شبکه اینترنت، بسیاری از امور اداری خود را بدون مراجعه حضوری به سازمان ها و مدیریت شهری انجام می دهند.
در این شهرها گردش آزاد اطلاعات اهمیت دارد و در مکان های عمومی مانند ایستگاه های اتوبوس، داخل تونل های مترو، فروشگاه های بزرگ و بخش هایی از پیاده روها دسترسی به Wi-Fi رایگان برای همه وجود دارد.

بیشتر بدانیم

امروزه شهر های مختلف جهان درجات متفاوتی از هوشمند شدن را دارند. برخی از شهرها مانند نیویورک، سئول، گلاسکو، سنگاپور، تایپه، اونتاریو، میتاكا و آمستردام در زمینه هوشمندسازی و خدمات الکترونیکی طرح های زیادی را اجرا کرده اند و انجمن تحقیقاتی هوشمندسازی ICF که همه ساله جوایزی برای هوشمندسازی در نظر می گیرد، از آنها تقدیر کرده است.

چراغ های شهر آمستردام طوری طراحی شده اند که با توجه به میزان رفت و آمد در خیابان و پیاده روها نورشان کم و زیاد می شود.



فعالیت

۱- الف) از امروز به مدت یک ماه بخش های مختلف شهرتان را با دقت مشاهده کنید. اقداماتی را که در زمینه مبلمان شهری و زیباسازی شهر انجام شده است، یادداشت کنید و عکس ها و مطالب تهیه شده را در نمایشگاهی در مدرسه به نمایش بگذارید.

ب) به نظر شما، چه کارهای ضروری، مفید یا خلاقانه ای باید در زمینه زیباسازی و مبلمان شهری محله یا شهر شما انجام شود؟ **مسقف کردن پیاده روها-چمن مصنوعی و...**

پ) برای فضای سبز و پیاده روها به طور مشخص پیشنهادهایی بدهید.

ت) در برخی از کشورها به مغازه داران اجازه داده نمی شود که اجناس خود را در محدوده مغازه شان در پیاده روها قرار دهند و این را تعرض به حریم پیاده رو و موجب آلودگی بصری و زشتی منظره شهر می دانند. نظر شما در این باره چیست؟ **موافقم**

۲- ساکنان یک شهر چگونه می توانند به زیباسازی شهرشان کمک کنند؟

شهروندان قانون گرایی باشند آسیب نزنند

۳- طراحی مبلمان شهری چه تأثیری بر جذب گردشگر دارد؟ توضیح دهید و مثال بزنید.

رابطه مستقیم دارند مانند مجسمه های زیبا که در گرفتن عکس و خاطره سازی گردشگران موثر است.

۴- در شهر شما چه مواردی از هوشمندسازی وجود دارد؟ **کارت الکترونیکی بلیط اتوبوس، اسنپ، دریافت نوبت اینترنتی یا تلفن گویای پزشکان و...**

کاربری زمین (ص ۳۰)

کاربری زمین یا کاربری اراضی یکی از بخش های مهم برنامه ریزی شهری است.

مهم ترین فعالیت های شهر بر روی زمین را بنویسید؟

فضاهای مسکونی، تجاری، اداری، خیابان ها و شبکه ارتباطی، مراکز آموزشی و درمانی، فضای سبز و پارک

کاربری زمین را تعریف کنید؟

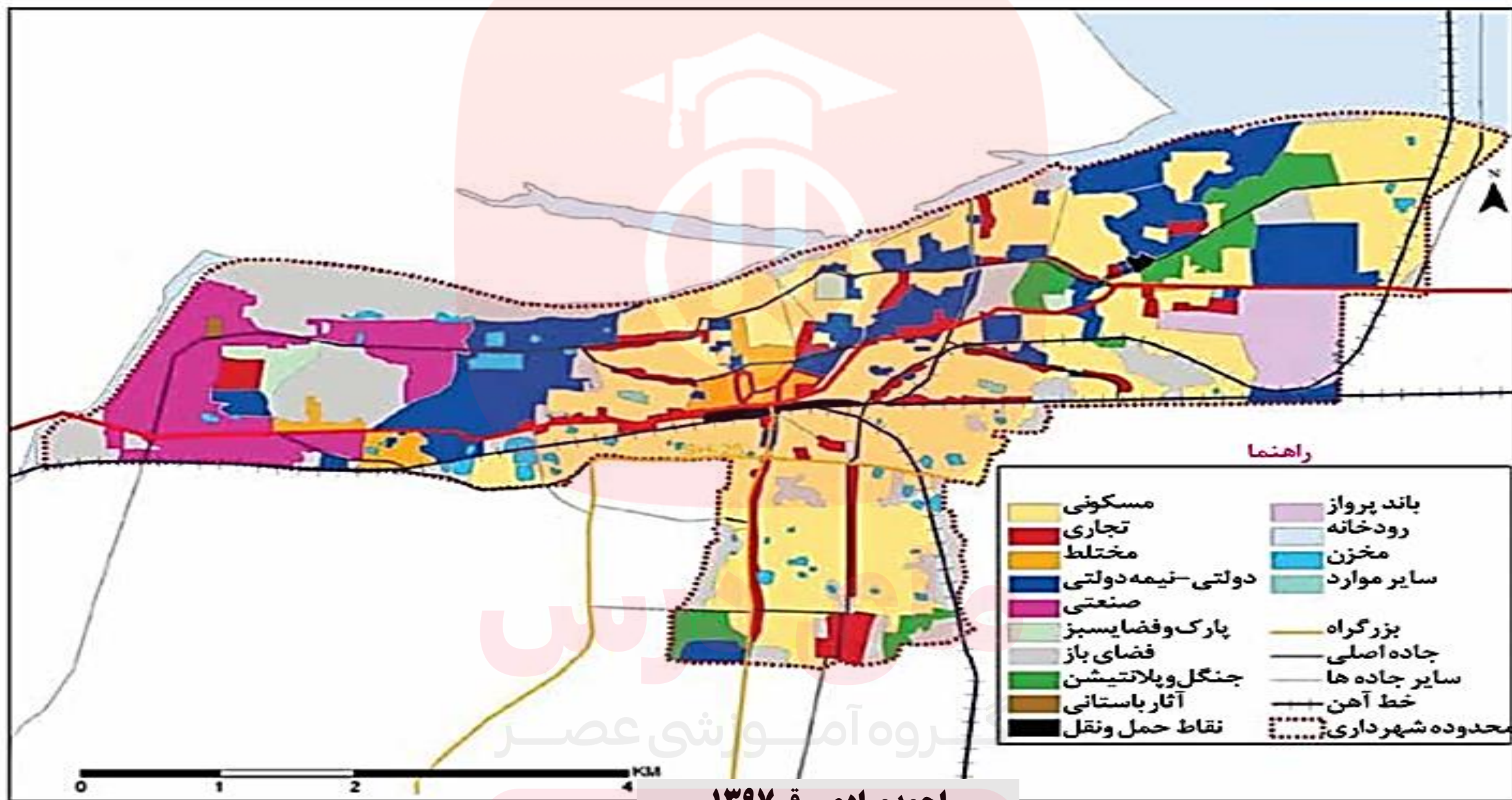
چگونگی استفاده از زمین

کاربرد نقشه های کاربری زمین شهری را بنویسید؟

پراکندگی انواع عملکردهای شهر را نمایش می دهند.

اقدامات برنامه ریزان پس از مطالعه و شناسایی کاربری های موجود در شهر را بنویسید؟

میزان وسعت هر کاربری یا عملکرد را نسبت به مساحت کل شهر محاسبه می کنند. برای مثال ممکن است کاربری فضای سبز شهر ۷ درصد از مساحت کل شهر و کاربری شبکه معابر و حمل و نقل ۱۸ درصد از مساحت شهر را به خود اختصاص داده است.



راهنما

- | | |
|--------------------|----------------|
| مسکونی | باند پرواز |
| تجاری | رودخانه |
| مختلط | مخزن |
| دولتی - نیمه دولتی | سایر موارد |
| صنعتی | بزرگراه |
| پارک و فضای سبز | جاده اصلی |
| فضای باز | سایر جاده ها |
| جنگل و پلانیشن | خط آهن |
| آثار باستانی | نقاط حمل و نقل |
| محدوده شهرداری | |

0 1 2 3 4 KM

احمد مرادی - قم ۱۳۹۷

وسعت فضای سبز یک شهر ۱۸۰۰۰ هکتار و مساحت کل شهر ۳۶۰۰۰۰ هکتار است. کاربری یا عملکرد فضای سبز این شهر را نسبت به مساحت کل شهر را حساب کنید.

$$۱۸۰۰۰ \times ۱۰۰ \div ۳۶۰۰۰۰ = ۵ \text{ درصد}$$

تنها ۵ درصد از مساحت شهر فضای سبز وجود دارد.

مفهوم سرانه را بنویسید؟

عبارت است از تقسیم مساحت بر جمعیت. سرانه مقدار زمینی است که به طور متوسط از هر یک از کاربری های شهر به یک فرد می رسد.

نحوه محاسبه سرانه فضای سبز در یک شهر را بنویسید؟

مساحت کاربری های فضای سبز شهر را بر جمعیت تقسیم می کنیم.

مساحت کاربری های فضای سبز یک شهر ۱۸۰۰۰۰ مترمربع و جمعیت کل شهر ۹۰۰۰۰ نفر است. سرانه فضای سبز این شهر را حساب کنید؟ میزان سرانه فضای سبز ۲ مترمربع برای هر فرد می باشد.

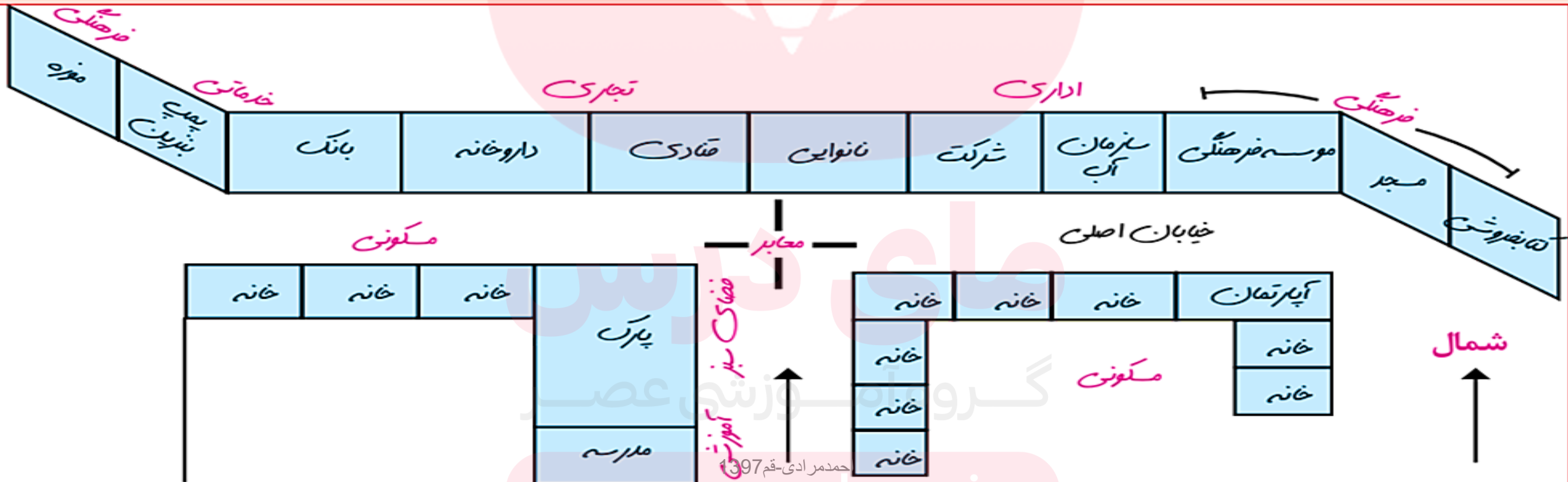
$$۱۸۰۰۰۰ \div ۹۰۰۰۰ = ۲$$

اهمیت مطالعه کاربری زمین را بنویسید؟ (ص ۳۱)

به برنامه ریزان کمک می کند تا محدودیت ها را بشناسند و طوری برنامه ریزی کنند که از فضاهای شهر به طور مناسب و متعادل استفاده شود.

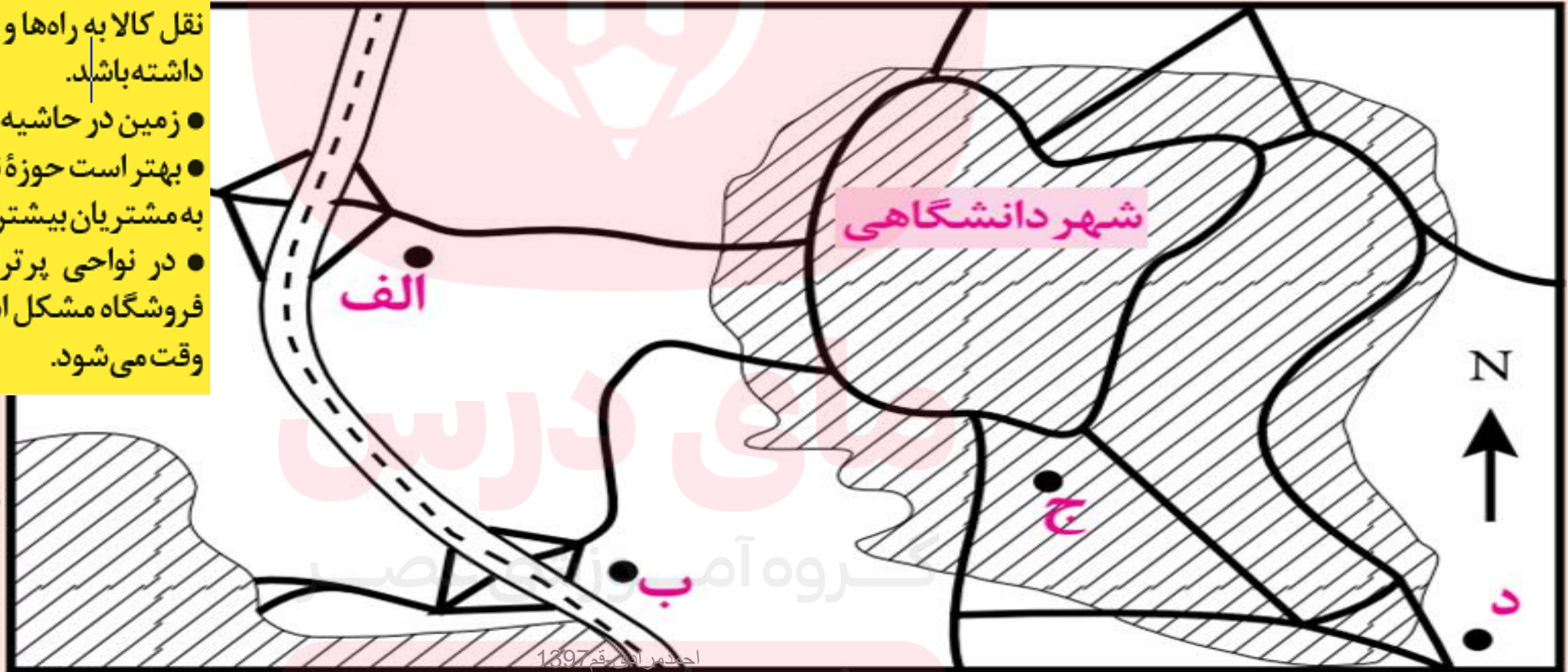
فعالیت

۱- از خانه یا مدرسه تا مکانی معین در یک خیابان را در نظر بگیرید و با مشاهده میدانی و یادداشت برداری، کاربری اراضی منطقه را مانند مثال زیر ترسیم کنید و به کلاس بیاورید. **مثال**



۲- فرض کنید از شما خواسته اند برای احداث یک فروشگاه بزرگ زنجیره‌ای و چند طبقه در شهر دانشگاهی زیر مکان یابی نموده و یکی از ۴ مکان موجود را انتخاب کنید. جدولی رسم کنید و با توجه به اطلاعات داده شده به هر مکان امتیاز بدهید. مکان منتخب شما کجاست؟ دلایل انتخاب را توضیح دهید.

- فروشگاه بزرگ به زمین وسیع و محوطهٔ توقفگاه (پارکینگ) نیاز دارد.
- بهتر است فروشگاه برای سفارش و حمل و نقل کالا به راه‌ها و تقاطع‌های مناسب دسترسی داشته باشد.
- زمین در حاشیه و اطراف شهرها ارزان تر است.
- بهتر است حوزهٔ نفوذ فروشگاه گسترده باشد و به مشتریان بیشتری خدمات بدهد.
- در نواحی پرتراکم و اداری، رفت و آمد به فروشگاه مشکل است و موجب ترافیک و اتلاف وقت می‌شود.



مدیریت روستاها (ص ۳۲)

چرا باید به بالا بردن کیفیت زندگی در شهر و روستا به طور هماهنگ توجه شود؟
زیرا در صورت بی توجهی به مناطق روستایی و خالی شدن این مناطق، مشکلات در مناطق شهری نیز افزایش می یابد.

مهم ترین مشکلات روستاها را می توان به چند گروه تقسیم کرد؟

الف) مشکلات اقتصادی، نداشتن در آمد کافی و بیکاری
ب) فقدان یا کمبود تجهیزات و خدمات مانند آب آشامیدنی سالم، راه و وسایل حمل و نقل، امکانات آموزشی، درمانی و سطح پایین زندگی روستائیان
انواع فقر روستایی کدامند؟

الف- فقر اقتصادی

ب- فقر دسترسی به خدمات و امکانات

روستای گیتگا (gitega)

این روستا در روآندا بر فراز تپه ای قرار دارد. برخی از مردان و زنان روستا در مزرعه کار می کنند و چون کار کشاورزی تکافوی زندگی را نمی کند برخی زنان برای تامین زندگی مجبورند به کارگاه آجر پزی که در دره ای دور از روستا قرار دارد بروند و آجرها را برای فروش در کنار جاده به روستا حمل کنند. آن ها برای رسیدن به کارگاه آجر پزی یک ساعت پیاده روی در سراسیمی دره را طی می کنند. **درآمدی که از فروش هر قطعه آجر بدست می آورند کمتر از یک سنت است.**



روستای گیتگا (gitega) در کشور روآندا بر فراز تپه ای قرار دارد. برخی از مردان و زنان روستا در مزرعه کار می کنند و چون کار کشاورزی تکافوی زندگیشان را نمی کند. به کارگاه آجر پزی که در دره ای دور از روستا قرار دارد می روند و آجرها را برای فروش در کنار جاده به روستا حمل می کنند. زنان برای رسیدن به کارگاه آجر پزی یک ساعت در سراسیمی دره پیاده راه می روند. درآمدی که آنها از فروش هر قطعه آجر بدست می آورند، کمتر از یک سنت است.

احمد مرادی - قم 1397

میزان فقر شهری و روستایی در جهان چند درصد است؟ (ص ۳۳)

۶۳ درصد فقر روستایی و ۲۷ درصد فقر شهری

میزان فقر شهری و روستایی در کشورهای قاره آسیا و آفریقا و امریکای لاتین را بنویسید؟

۷۶ درصد فقر روستایی و ۲۴ درصد فقر شهری

نابرابری اقتصادی مناطق شهری و روستایی را توضیح دهید؟

بین درآمد شهرنشینان و روستا نشینان شکاف و نابرابری زیادی وجود دارد. ایجاد فرصت های شغلی و تمایل به سرمایه گذاری در نواحی شهری بیش از مناطق روستایی است.

نابرابری های رفاهی نیز بین شهر و روستا را توضیح دهید؟

وضعیت دسترسی فقیران روستایی به آموزش، بهداشت و درمان، و مسکن بدتر از فقرای شهری است.

البته آنچه گفته شد بدین معنا نیست که همه شهرنشینان در جهان سطح زندگی بالایی دارند یا

همه روستاییان در فقر به سر می برند. دوره آموزشی عصر

هدف برنامه های توسعه روستایی را بنویسید؟

بهبود زندگی اقتصادی و اجتماعی روستا نشینان

سه رکن تحقق روستای پایدار چیست؟

*** فعال کردن اقتصاد روستا**

*** خدمات اجتماعی و فرهنگی**

*** حفظ محیط زیست و چشم اندازهای زیبای طبیعی روستا**

مهمترین عامل توسعه روستایی در گذشته کدام است؟

توسعه کشاورزی

امروزه عوامل مورد توجه در برنامه توسعه روستایی کدامند؟

صرفاً به توسعه کشاورزی محدود نمی شود و به همه جنبه های اجتماعی و فرهنگی و محیط

زیستی به طور هماهنگ اهمیت داده می شود.

مشکلات اقتصادی روستاییان را بنویسید؟

روستاییان عمدتاً به درآمد حاصل از کشاورزی وابسته اند این درآمد، فصلی و ناکافی است. در برخی زمین ها میزان تولید پایین و در حد رفع نیازهای داخلی روستاهاست.

بیشتر روستاییان با مسائلی چون نداشتن مالکیت زمین، کمبود زمین، یکپارچه نبودن و قطعه قطعه بودن زمین های کشاورزی و نداشتن سرمایه لازم برای کشت تجاری و سودآور دست به گریبان اند. همچنین، برای فروش محصولات خود دسترسی مناسبی به بازارها ندارند و اغلب گرفتار واسطه ها می شوند و مجبورند محصولاتشان را با قیمت بسیار کم به آنها بفروشند.



برداشت و فروش گرمک - روستایی در سنندج - ایران
احمد مرادی - قم - 1397



زنان روستایی در کنار جاده در حال فروش سیب زمینی شیرین - نیجریه

علل وجود مشکلات روستاییان برای کشت تجاری و سود آور را بنویسید؟

بیشتر روستاییان با مسائلی چون نداشتن مالکیت زمین، کمبود زمین، یکپارچه نبودن و قطعه قطعه بودن زمین های کشاورزی و نداشتن سرمایه لازم برای کشت تجاری و سود آور دست به گریبان اند. همچنین، برای فروش محصولات خود دسترسی مناسبی به بازارها ندارند و اغلب گرفتار واسطه ها می شوند و مجبورند محصولاتشان را با قیمت بسیار کم به آنها بفروشند.

مهم ترین اقدامات انجام شده برای حل مشکلات اقتصادی روستاییان را بنویسید؟ (ص ۳۴)

الف) اصلاحات ارضی یا تقسیم زمین و انتقال مالکیت آن

ب) تشکیل تعاونی های تولیدی روستایی

ج) گسترش انقلاب سبز و استفاده از ماشین آلات و فن آوری در کشاورزی

د) توسعه صنایع کوچک روستایی

ه) توسعه خدمات گردشگری و فراغتی

چرا انقلاب سبز در برخی از کشورها موفق نبود؟

فناوری های مربوط به انقلاب سبز گران است و همه کشاورزان توانایی مالی تهیه آنها را ندارند

پیامد ماشینی کردن کشاورزی در ب انقلاب سبز چیست؟

در برخی نواحی روستایی موجب گسترش بیکاری شده است.



کارگاه کوچک بافندگی - روستایی در هند



صنایع تبدیلی کشاورزی - ایران

در چند دهه اخیر، در بیشتر نواحی روستایی جهان تجهیزات و خدمات روستایی مانند بهداشت عمومی، راه، دسترسی به رادیو و تلویزیون، مدارس روستایی، برق و آب آشامیدنی سالم گسترش یافته است.

مشکلات خدمات و تجهیزات در مناطق روستایی را بنویسید؟

خدمات و تجهیزات در مناطق روستایی گسترش یافته است. با این حال، هنوز این خدمات در حد رفع نیازهای ساکنان بسیاری از روستاها نیست. از سوی دیگر، خدمات رسانی به برخی روستاها به علت پراکندگی و دورافتادگی یا شرایط سخت طبیعی آنها، دشوار است.

توسعه روستایی در ایران (ص ۳۵)

بر اساس آمار سال ۱۳۹۰، تعداد روستاهای کشور حدود ۶۲۰۰۰ روستا بوده است.

در سال ۱۳۵۸ جهادسازندگی با چه اهدافی تشکیل شد؟

رسیدگی به مناطق محروم و استقلال کشور و خودبسنندگی کشاورزی

مهم ترین فعالیت های جهاد کشاورزی در روستاها را بنویسید؟

ایجاد شبکه های آب آشامیدنی و برق، خدمات بهداشتی، آموزش مهارت های فنی و حرفه ای به روستاییان، ایجاد و توسعه راه های روستایی و لایروبی و نگهداری قنات ها

**بنیاد مسکن انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۸ با چه هدفی تشکیل شد؟
تأمین مسکن محرومان، به ویژه روستاییان
وظیفه تهیه طرح های هادی روستایی برعهده کدام سازمان است؟
بنیاد مسکن انقلاب اسلامی**

**طرح های هادی روستایی شامل چه مواردی می شود؟
کاربری های اراضی روستا، شناسایی و نقشه های وضع موجود آن تهیه می شود. در این طرح ها
ساماندهی کاربری های مسکونی، کشاورزی، خدماتی و نیازها و همچنین چگونگی گسترش
روستا در آینده معین می شود و راهکارهایی برای بهبود وضعیت اقتصادی و اجتماعی روستاها
ارائه می گردد.**



**در سال ۱۳۹۶، شرکت توزیع نیروی برق استان کهگیلویه و
بویر احمد ۴۲ نیروگاه خورشیدی ۱ کیلوواتی به روستاهای
این استان، که شبکه برق رسانی نداشتند، واگذار کرد.**

۱- اگر بخواهیم در روستاهای یک منطقه خانه بهداشت یا دبیرستان بسازیم، به نظر شما مطالعه سلسله مراتب و حوزه نفوذ روستاها چه کمکی به ما می کند؟ توضیح دهید.

بهترین و در دسترس ترین مکان در نظر گرفته می شود تا همه ساکنان بتوانند از این خدمات بهره مند شوند

۲- الف) به نظر شما در زندگی روستایی چه عواملی می تواند به محیط زیست آسیب برساند؟ تغییر کاربری زمین، ورود گردشگران، تخریب بر اثر بی توجهی مردم و یا گردشگران، تغییر محیط طبیعی با سازه های انسانی

ب) درباره اقدام واگذاری نیروگاه های خورشیدی به روستاها (تصویر صفحه قبل) اظهار نظر کنید. برق رسانی به برخی از نقاط کشور مشکل می باشد پس استفاده از باطری خورشیدی که از انرژی های پاک و ارزان است، مقرون به صرفه است.

ج) برای عمران و توسعه روستاها با توجه به حفظ محیط زیست پیشنهاد هایی بدهید.

اجرای طرح های بهسازی و هادی و توسعه و مقاوم سازی مساکن روستایی با توجه به اقلیم روستاها جهت صرفه جویی در مصرف انرژی، بدون آسیب زدن به محیط زیست روستاها

در چند دهه اخیر تلاش‌های زیادی برای گسترش خدمات و تجهیزات در روستاهای کشور انجام شده است. طول مجموع راه‌های آسفالت شده روستایی در سال ۱۳۸۵، ۵۶۰۰۰ کیلومتر بوده که در سال ۱۳۹۲ به ۱۰۷۰۰۰ کیلومتر افزایش یافته است. در سال ۱۳۹۴ تعداد روستاهای متصل به شبکه برق ۵۴۰۰۰ روستا بوده و به همه روستاهایی که ساکنان آنها بیش از ۱۰ خانوار بوده، برق‌رسانی شده است. تعداد خانه‌های بهداشت در پایان همین سال ۱۷۹۰۰ واحد رسیده است. تعداد روستاهای برخوردار از گاز در سال ۱۳۸۵ حدود ۳۰۰۰ روستا بوده که تا پایان سال ۱۳۹۴ به ۱۹۰۰۰ روستا افزایش یافته است.

نهادهای مدیریت شهر و روستا در ایران

نهادهای مدیریت شهرهای کشور کدامند؟

وزارت راه و شهرسازی، شهرداری ها و شوراهای اسلامی شهرها
نهادهای مدیریت روستاهای کشور کدامند؟

دهیاری ها و شوراهای اسلامی

سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور وابسته به کجاست؟
وزارت کشور

وظایف سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور را بنویسید؟

هماهنگی و پشتیبانی مالی، فنی و علمی از شهرداری ها و دهیاری ها را برعهده دارد و هم زمان بر اجرای طرح های عمرانی و خدمات شهری و روستایی نظارت می کند.

هدف از تشکیل شوراهای شهری و روستایی را بنویسید؟

برای جلب همکاری و مشارکت مردم در مدیریت شهر ها و روستاها پدید آمده اند.

اعضای شورا های اسلامی شهر و روستا با رأی مردم انتخاب می شوند و بدین وسیله مردم از طریق نمایندگان خود باید در تصمیم گیری ها و اجرای برنامه ها در شهر و روستا دخالت داشته باشد و بر کار نهاد های مدیریت نظارت کنند. شوراهای اسلامی شهر و روستا جایگاه قانونی مهمی دارند و بر این جایگاه در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تصریح شده است.

فعالیت

۱- الف) کدام اصول قانون اساسی مربوط به شوراهای اسلامی شهر و روستاست؟ جستجو کنید.
اصل ۹

ب) اعضای شورای شهر یا روستای محل زندگی شما چه کسانی هستند؟

ج) به نظر شما، اعضای شورای شهر و روستا باید چه صلاحیت هایی داشته باشند؟ تخصص و تعهد

د) ترکیب اعضای شورای شهر باید از نمایندگان کدام گروه ها و طبقات اجتماعی باشد؟ چرا؟

۲- به پایگاه اینترنتی شهرداری محل زندگی خود مراجعه کنید. با راهنمایی معلم، موارد درخواست شده را استخراج نمایید و در کلاس ارائه دهید.

سایت های مفید

وزارت راه و شهرسازی mrud.ir

سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور imo.org.ir

وزارت جهاد کشاورزی maj.ir

فنون و مهارت های جغرافیایی

سامانه اطلاعات جغرافیایی (GIS) سامانه ای برای مدیریت بهتر

ویژگی عصر اطلاعات و رایانه ها چیست؟

انسان می تواند به حجم زیادی از اطلاعات دسترسی سریع داشته باشد و بتواند آنها را سریع منتقل کند.

مفهوم لغوی GIS چیست؟

مخفف سامانه اطلاعات جغرافیایی است (Geographic Information System)

اهمیت موقعیت مکانی را بنویسید؟

بسیاری از اطلاعاتی که امروزه با آن ها سروکار داریم به نحوی با موقعیت مکانی ارتباط دارند برای مثال اطلاعات مربوط به شهرها و روستا، کارخانه ها، آثار تاریخی، پوشش گیاهی، جمعیت، ناهمواری ها، منابع و معادن راه ها و شبکه های حمل و نقل.

دو مولفه داده ها و اطلاعات کدامند؟

موقعیت جغرافیایی دارند (داده های مکانی) و دارای ویژگی هایی هستند (داده های توصیفی)
اهمیت سامانه اطلاعات جغرافیایی در چیست؟

در واقع یک سامانه رایانه ای برای مدیریت و تجزیه و تحلیل اطلاعات مکانی و جغرافیایی است که با سرعت و دقت زیاد می تواند حجم زیادی از اطلاعات را پردازش کند و در علوم و رشته های مختلف از آن استفاده می شود.

سامانه اطلاعات جغرافیایی تعریف کنید؟

مجموعه ای از سخت افزارها (رایانه، موس، چاپگر و ..) و نرم افزارهای رایانه ای که امکان جمع آوری، ذخیره، پردازش و تجزیه و تحلیل اطلاعات و نمایش اشکال مختلف داده ها و اطلاعات جغرافیایی را فراهم می آورد.

مهم ترین کاربردهای سامانه اطلاعات جغرافیایی را نام ببرید؟

برنامه ریزی و مدیریت شهرها و روستاها، کاربری زمین، آمایش سرزمین، مدیریت منابع طبیعی، مکان یابی شهرک ها و صنایع، کشاورزی، معادن، محیط زیست، مخاطرات محیطی، عمران، شبکه های حمل و نقل، نقشه برداری، امور نظامی و دفاعی، شبکه های بهداشت و درمان و کسب و کار و تجارت کاربرد دارد.

برای کار در سامانه اطلاعات جغرافیایی، با توجه به اهداف مختلف در هر زمینه، نرم افزارهایی طراحی شده است که باید آنها را روی رایانه نصب کرد. برای کار با این نرم افزارها باید دوره های آموزشی را گذراند. (ص ۳۸)

مراحل کار در سامانه اطلاعات جغرافیایی را اختصار توضیح دهید؟

ورودی

داده ها و اطلاعات از محیط جمع آوری می شوند (آمار پدیده های طبیعی و انسانی و ویژگی های آن ها، تصاویر ماهواره ای نقشه ها، گزارش میدانی) *اطلاعات به صورت رقومی در محیط نرم افزار GIS وارد و در آن کدبندی و ذخیره می شود.

پردازش

اطلاعات با توجه به اهداف و نیاز کاربر پردازش و تجزیه و تحلیل فضایی و مدل سازی می شود.

خروجی

اطلاعات به شکل نقشه، نمودار، جدول، متن و گزارش و.. نمایش داده می شود *نتایج و گزینه های تصمیم گیری جهت تصمیم گیری بهینه ارائه می شود.

قابلیت های GIS

قابلیت های GIS را بنویسید؟

* در سامانه اطلاعات جغرافیایی داده های مربوط به پدیده های دنیای واقعی را می توان بر اساس اهداف مطالعه و نوع ویژگی های مورد نظر در قالب لایه های جداگانه طبقه بندی و ترکیب کرد. از جمع بندی و تلفیق لایه های مختلف لایه جدیدی حاصل می شود که در بر گیرنده اطلاعات دقیق و مورد نیاز کار بران است.

* قابلیت دسته بندی و برقراری ارتباط منطقی و ریاضی بین انواع اطلاعات

* امکان به روز کردن اطلاعات در همه بخش ها

* می توان مکان یابی کرد.

* توانایی محاسبات آماری و ریاضی را دارد.

مثالی در مورد جمع بندی لایه های مختلف اطلاعاتی و ایجاد لایه جدید اطلاعاتی در GIS

فرض کنید قرار است در یک ناحیه روستایی مراکز خدماتی (مدرسه، درمانگاه، سالن ورزشی و ...) احداث شود. برای مکان یابی این مراکز به داده هایی از قبیل شیب زمین ها، جمعیت روستا و تراکم آن در نقاط مختلف، پوشش گیاهی، فاصله خانه ها، محدوده های کشاورزی نیاز داریم. داده ها و اطلاعات جمع آوری و به صورت لایه لایه در نرم افزار قرار می گیرند. با استفاده از نقشه های GIS که در واقع نقشه های هوشمندند می توانیم هر لایه از اطلاعات را که بخواهیم باز یابی کنیم.

لایه های داده ها

داده های مربوط به خیابان ها



داده های مربوط به ساختمان ها



داده های مربوط به پوشش گیاهی



تلفیق و ترکیب داده ها (هم پوشانی)



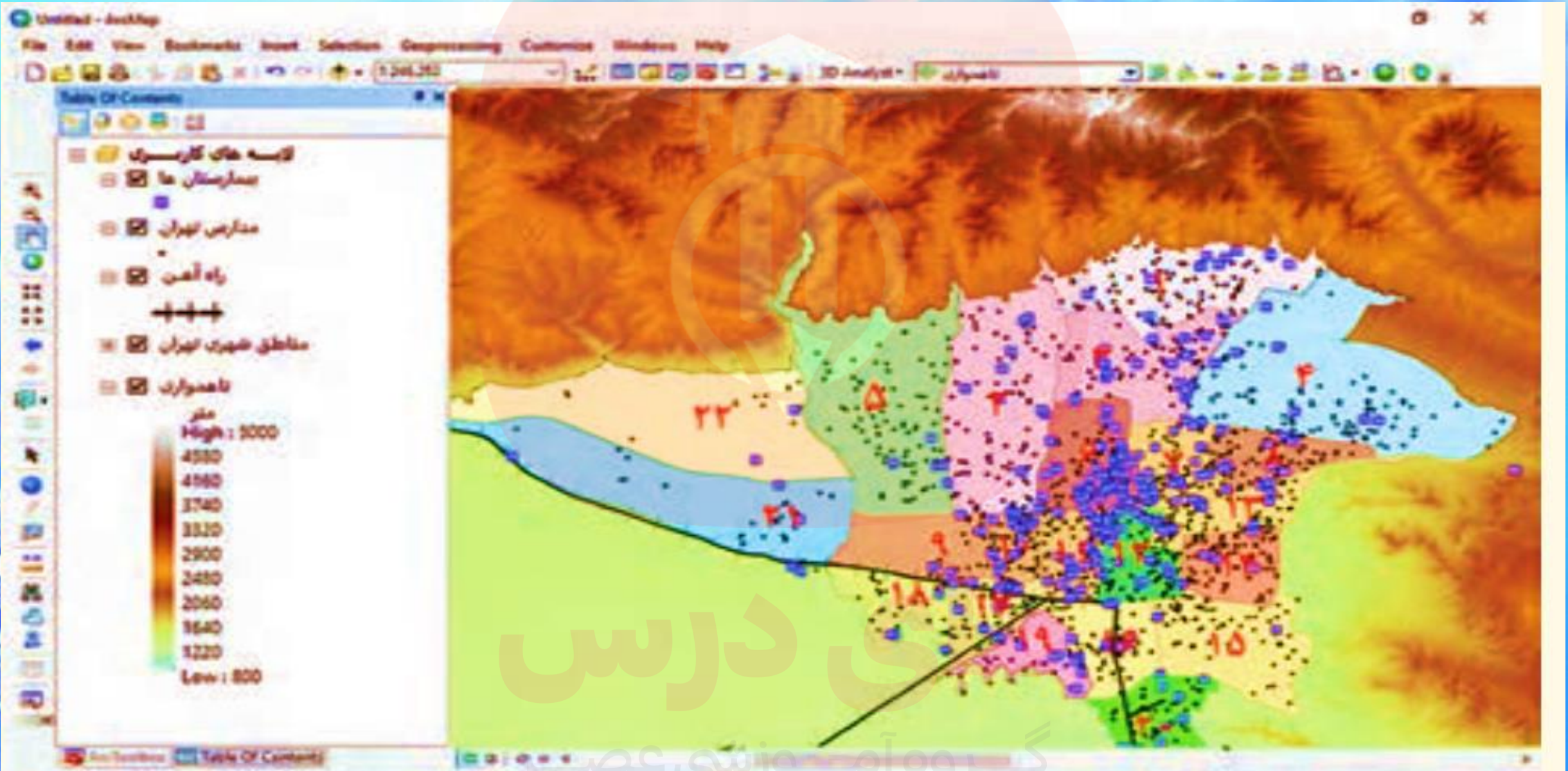
دنیای واقعی

لایه های داده ها

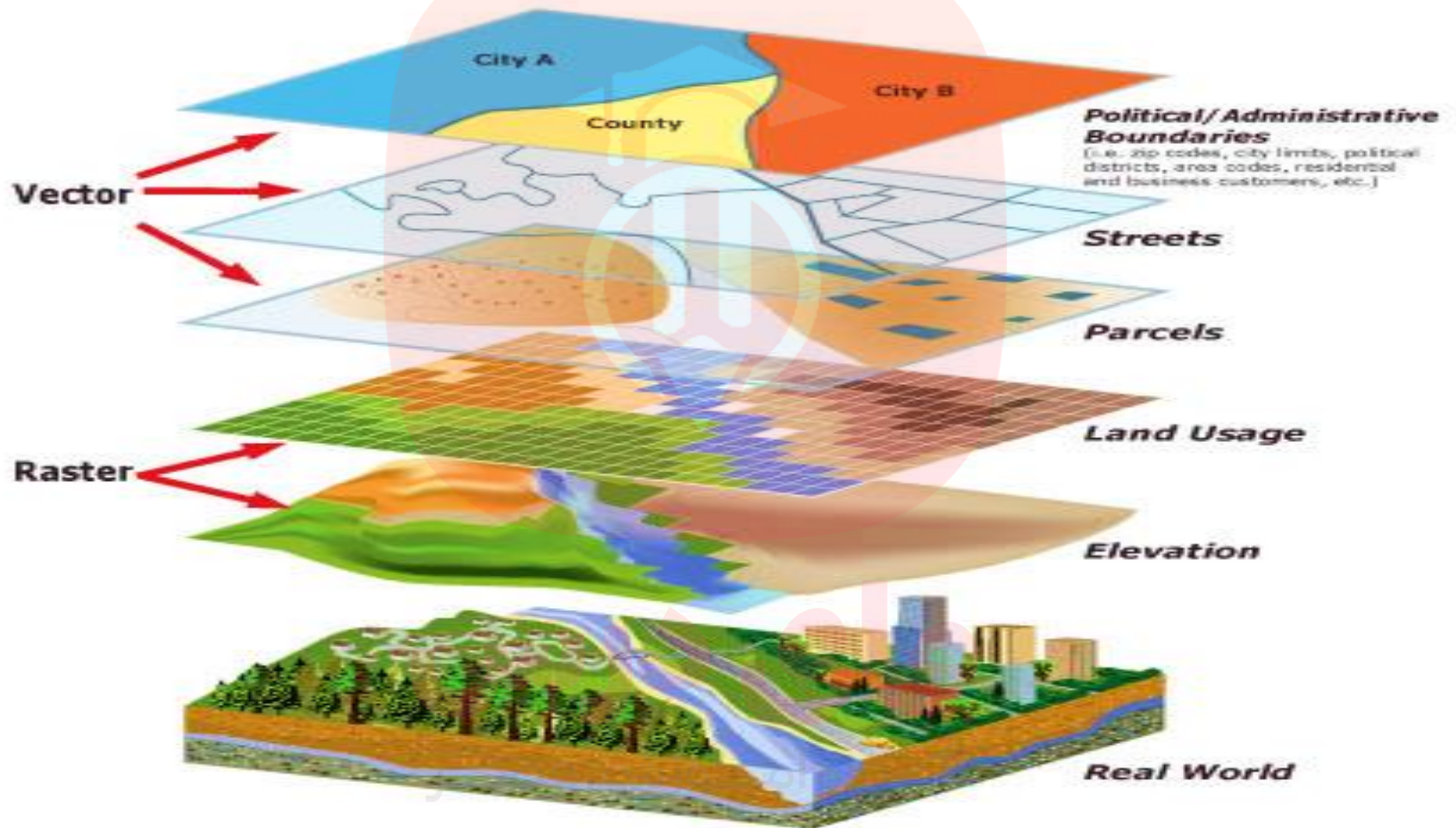


مای دارس

گروه آموزشی



یک نمونه نقشه GIS و نوار ابزار بالای نرم افزار - در صورتی که نشانه ✓ از روی هر یک از گزینه ها حذف شود آن لایه اطلاعات برداشته می شود و داده های مربوط به آن بر روی نقشه نمایش داده نمی شود.



فعالیت

۱- الف- با راهنمایی معلم، بگویند نقشه بالا کدام لایه های اطلاعات مربوط به شهر تهران را نشان می دهد.

ب- این نقشه تولید شده با نرم افزار GIS را بایک نقشه کاغذی و چاپی مقایسه کنید و چند برتری و قابلیت آن را ذکر کنید.

۲- به منظور فهم بهتر لایه های اطلاعاتی در نرم افزار های GIS تعدادی کاغذهای شفاف (طلق ترانسپرانت) را به یک برگه کاغذ سفید معمولی سنجاق کنید.

* نقشه استان محل زندگی خود را با استفاده از نقشه کتاب استان شناسی یا منابع دیگر روی کاغذ سفید کپی و رسم کنید.

* روی یک برگه کاغذ شفاف که از لبه به کاغذ سفید متصل شده فقط شهرهای استان و مرکز استان را در جاهای مناسب به صورت نقطه رسم کنید.

* روی یک برگه کاغذ شفاف دیگر فقط راههای اصلی استان را در در جاهای مناسب رسم کنید.

* روی برگه دیگر رودها را رسم کنید و به همین ترتیب، چند لایه اطلاعات دیگر را انتخاب و رسم کنید. سپس همه لایه ها را روی هم منطبق و نقشه کامل و ترکیبی را مشاهده نمایید.

پیار از حسن توجه شما

احمد مرادی - قم ۱۳۹۷

Ahmad.moradi2403@gmail.com

<https://t.me/Geomoradi>

www.my-dars.ir